1774

12

AN UTILIA
IN GRAVIDITATE,
PARTU, ET POST PARTUM
BALNEA?

THESES
ANATOMICO-CHIRURGICÆ,

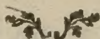
Quas, Deo juvante, & præside M. Petro-Mathurino BOTENTUIT LANGLOIS, *Artium liberalium & Chirurgiæ Magistro, in suprema Senatûs Curia Patrono, necnon Scholarum Chirurgiæ practicarum Professore, tueri conabitur Theobaldus-Stephanus* LAUVERJAT, *è Vastinio Aureliano, Diœceseos Senonensis, preclaræ Artium Facultatis Magister in alma Universitate Parisiensi, necnon Antiquus Legionis Lemovicensis Chirurgus primarius, Theseos Auctor.*

PARISIIS,

IN REGIIS CHIRURGORUM SCHOLIS,

Die Sabbati 11ª mensis Junii, Anno salutis 1774, à sesqui-secundâ post meridiem ad septimam.

PRO ACTU PUBLICO
ET MAGISTERII LAUREA.

Typis MICHAELIS LAMBERT, Regii Chirurgiæ Collegii Typographi, viâ Cithareâ.

M. DCC. LXXIV.

DD. MARCO-ANTONIO C*.

Equiti, Regi à Consiliis, uni ex Ærarii Præfectis, in æternum grati animi monumentum.

Tuus ergà me singularis amor, Vir Illustrissime, necnon amice; tua mihi feliciter consulens benevolentia, ac præsertim tuæ animi dotes eximiæ, jamdudùm memorem me gratum suscitabant, ut ea omnia à naturâ sponte ingenita laudibus extollendi & prædicandi

avidus ac libens occasionem arriperem : tua verò modestia pertinaciter vetabat nefas, & altiori obruere silentio virtutes imperabat; quarum tamen admirator & amator assiduus, cùm infrà me habeam causas ambitionis, quæ ducerent ad obsequium, quod denegare in animo semper habuisti, hanc solummodò Thesim, te annuente, aut potiùs meis precibus indulgente, non nomini, non splendoribus, quos geris titulis, sed tibi tuoque potissimùm candori, morum tuorum mansuetudini, tuo Literarum & imprimis felicitati publicæ inservientium scientiarum amori, ipsi demùm reformidanti modestiæ munusculum hoc, tam jucunda quæ sublevare amas, laborum meorum præmia, dicare & consecrare ausus sum.

TH.-STEPH. LAUVERJAT.

D. O. M.

THESES ANATOMICO-CHIRURGICÆ.

I.

MULIER juncta viro, liberos vulgò procreat. Quomodò autem fit conceptio? *Hæc quæstio, etiamsi ingeniosa de hâc re commenta finxerint* auctores celeberrimi, crassiori adhuc involvitur caligine. Omissis itaque veterum atque recentiorum circà conceptionem (1) figmentis, fœtum ex utriusque sexûs seminis mistura oriundum censemus. Cæterùm veneris æstu perciti mas & fœmina copulantur; indè graviditas & partus de quibus nemini dubitare licet. De Conceptione.

Graviditas legitima, ea est quâ punctum primâ origine mucilaginosum, seu germen fœtale in propriâ uteri cavitate, vivens existit (2). De graviditate.

(1) Generationis nomine, conceptionem omnes impropriè nuncupant auctores.

(2) Aliter ab auctoribus definitur; sed effectum (abdominis scilicet & uteri intumescentiam) tanquam causam nobis assignant. V. Doct. Mauriceau, p. 161, Editio Latinè edita. V. celeb. Levret, p. 50, l'Art des Accouch. & omnes fermè auctores.

Primis graviditatis instantibus, quædam in utero remanet vacuitas (1); brevi à contento repletur (2), ex omni parte tanguntur ipsius parietes, quorum fibræ perfectâ quiete gaudebant, ut se habent omnes elasticæ partes à causâ extraneâ non distentæ.

Uteri evolutio.

Difficultas evolutionis.

Evolutionis defectus.

Germen fœtale, ejusque secundinæ sensìm ac sine sensu adaugentur; quod fieri non potest quin in uteri parietes agant, ut à se invicem recedant; sed plùs minúsve resistunt; à fœtu tamen, seu potentiâ increscente, sæpèsæpiùs vincitur eorum resistentia, & quò magis crescit germen seu fœtus, eò magis evolvitur, & uterus, & ipsius collum. Quibus positis, ad legitimum usquè gradum pervenit graviditas; sed potentiam quandòque superat resistentia, & tunc quocumque graviditatis decursu, in matrem & fœtum innumera ingruunt mala; à solo enim uteri evolutionis defectu, trucidari potest, & sæpiùs trucidatur fœtus; nec nisi post interitum, elapsis quidem aliquot diebus, aliquot annis, quandóque expellitur (3). Quam opinionem omnes rejiciunt auctores; illud enim inter ipsos convenit, quando uterus qui fœtum continet, ulterioris extensionis impotens fit, ipsius fibras irritari, confestim ad contractionem incitari, & exindè fœtûs vivi partum fieri præmaturum (4), si extinctus; huic causæ mortem nullo modo tribuunt. Ille error à causâ parturitionis primariâ ab illis ignotâ, oritur.

Ex uterinæ evolutionis defectu, fœtûs pernicies.

Si fortè non interficitur embrio, in corporis & fundi fibras evolutas increscens agit, illasque extendit eò usquè dum rumpentur. Ea est, aut esse potest occulta sæpiùs rupti uteri causa.

Uteri rupti causa.

I I.

Accidentia quibus plerumque conflictatur prægnans, importuni sunt in utero dolores; indè cibi boni moris fastidia, ingrati appetentia, nausea, necnon vomitus; dolent renes, mammæ, femora &

Prægnantis accidentia.

---

(1) Excepto tamen conceptionis instanti.

(2) V. Doct. Mauriceau, p. 72. Deventerum, p. 37. celeb. Levret, l'Art des Accouch. p. 58.

(3) Observationes habemus in graviditatibus, Senonensis, 1582. Tolosanæ, 1620. Leinzel in Suaviâ, 1720.

(4) Præmaturus partus ab omnibus abortio immeritò dicitur. V. Aphor. de Chirurg. d'Herm. Boerr. par Van-Swieten, p. 245, Tom. 7, &c.

crura. Ingentes evadunt prædicti dolores, diris & horrendis sæpè convulsionibus exagitatur mulier, apoplexiâ quandóque opprimitur (1), sæpiùs tamen à fœtûs morte; quæ prolata patiebatur symptomata, fit tranquilla, & ad nonum diem, ad sextam aliquandò, sed perrarò, hebdomadam, hæc quies prorogatur: eo tempore nondùm elapso, vel albi, vel rubescentes, vel rubri denique è sinu materno dimanant liquores: peracto tandem minimos dolores experitur prægnans, augetur fluxus; graviores suscitantur dolores; ingens fit hæmorrhagia, & sic viciſſim usque dùm omnibus orificii interni, colli, necnon oris externi parietibus à cruore sat laxatis, facilem fœtûs egreſſui viam præstent; indè fœtum præmaturum, sed exanimatum victor tandem expellit uterus (2). Ex accidentium summâ signa deducuntur.

Si fœtûs egreſſui acriter obstant parietes, horrendum rapidumque sanguinis vulvâ ruit profluvium: debilitatur prægnans; pallescit ipsius facies, pallescit & totum corpus, quibus succedunt aurium tinnitus, horripilationes, motus convulsivi, animi deliquium, improvisâ tandem morte extremam exhalat vocem mulier (3); si fortè mors non advolat (4), innumeris saltem in posterùm morbis affligitur (5); invalidam degit ætatem; cachexiâ, hydrope sæpè laborat (6); languentem, tædiosam sæpiùs animam trahit, & demittit.

Sed undè tanta malorum in utero sano copia, nisi à nimiâ fibrarum validitate, rigescentiâ collique evolvendi resistentiâ, ex quâ evolutionis uterinæ difficultas & defectus.

---

(1) Quod vidi, testor.

(2) Non nisi fluxûs cujusmodicumque absentiæ causâ, fœtum in materno carcere per plures annos fuiſſe retentum aſſerere nullo modo dubitamus.

(3) V. Aphor. de Boerr. par Van-Swieten, 1303. p. 121, 122, & seq. Tom. 7. celeb. Levret, p. 282, Art. 12. Obs. 42. D. Smellie, Tom. II. p. 259.

(4) Sunt obstetricantes qui raræ mortis causâ omnia naturæ confidunt; erronea est illa methodus.

(5) V. celeb. Levret, p. 191, 192. Essai sur l'abus, Aphor. de Boerr. par Van-S ieten, p. 130, 131, Tom. VII.

(6) V. Aphor. de Boerr. par Van-Swieten, p. 130. Tom. VII. Plures ego novi quæ hæmorrhagiæ in casu prædicto causâ, pluribus mensibus lecto incubuerant.

III.

Ex prædictâ causâ fœtûs mortem denegant omnes; ad illam debellandam, viam tutiorem abnuentes, in remediis incertis, & quidem noxiis, matris & fœtûs spem salutis omnem sæpiùs reponunt.

Uterinæ evolutionis defectus ab auctoribus curatio.

Alii enim, ut fœtûs abortioni præcaveant (1), perfectam, & absolutam tantùm quietem suadent. Hi diluentibus, refrigerantibus, necnon in menses iteratæ sanguinis missionis fiduciam habentes (2); multi pro variis rerum circumstantiis, incertam, falsam sæpiùs suspicantes causam, dubia frequentiùs proponunt remedia; nonnulli fumigantia, fomenta, linimenta, unctuosa, oleum calidum, &c. indicant (3). Alii tandem & ultimi omni spe orbati, feliciorem graviditatem eventumque stupendâ inertiâ spectare videntur.

Evolvendi uteri facilitatis causâ balneorum utilitas.

Omnes remedium salutiferum magis & certum omiserunt. Enimverò quid imprimis agendum? Ut scilicet uteri fibræ ipsiusque collum relaxentur. Sed quodnam ad id, præstantius auxilium? Balneum prorsùs, aut semibalneum. Quoties enim solo illo remedio, frustrà aliis anteà adhibitis, labefactantis graviditatis periculum imminens amovimus, & ad finem usque, aut circiter adduximus? (4)

Prægnantes itaque vitio uteri jam dicto, accidentibusque prælibatis obnoxiæ, in balneum nullâ morâ demittentur (5); à balneo enim resis-

---

(1) Abortionis nomine, partum præmaturum immeritò intelligunt omnes; nos verò fœtûs in utero perniciem volumus; auctorum tamen expressionem, ad intelligentiæ facilitatem, hîc servamus.

(2) V. Lamotte, Tom. I. p. 538 & suiv. refrigerantia potiùs nocent quàm inserviunt. Frequentior sanguinis missio fœtum sæpiùs interimit; aut præmaturum partum suscitat.

(3) V. Hypp. de morbis mulier. Lib 1. Cap. XXXIII. Charter. Tom. VII, p. 749. Aphor. de Boerr. par Van-Swieten, 1315, p. 248. Tom. VII.

(4) Cùm mulier quæ incipiente sexto mense, fœtus extinctos quinquies pepererat, rursùm concepisset; ad vitandam fœtûs perniciem, & tempore solito tuendam graviditatem; 38°. balnea, meo consilio, adhibuit. Hoc solo remedio, ad octavum usque, & semimensem evolvitur uterus, fœtusque vivens expellitur.

(5) Dummodò scilicet absit hæmorrhagia; balnei enim munus adimplet.

tentes

tentes ad arbitrium relaxatæ partes (1), fœtui increſcenti facillimè obtemperant.

Quod de uterinæ evolutionis defectu, à fibrarum rigeſcentiâ, collique reſiſtentiâ oriundo, (utero ſcilicet ſano) de ipſo morboſo carcinode, v. g. calloſo, &c. à fortiori dicendum eſt. In aquis tunc, ut ita loquar, ætatem agat mulier (2); ſeniores, junioreſque quàmſæpiſſimè immergantur. Quo felici, & ad normam ſapientiæ ſancito remedio præmaturum fieri partum nemo profiteri audeat. Id enim nunquam infeliciter nobis ſucceſſit; fauſtam è contrà graviditatem, proſperum tempore ſolito partum, fortunata denique puerperia ſemper prænuntiat, ipſiuſque incommoda removet, ac proindè remedium illud in caſu prædicto nunquam ſat propalari poteſt (3).

I V.

Partus ea eſt functio quâ ex uteri cavitate, quoquo graviditatis termino, quolibet ſitu, quaquâ viâ, quocumque niſu, in lucem editur fœtus. De Partu.

Vel ſolis uteri, vel obſtetricantis, vel utriuſque tandem collectis aut ſejunctis viribus partus abſolvitur. Synopſis Partûs.

Si tantummodò fit uteri impetu, expellitur; ſi ſolo obſtetricantis conatu, extrahitur; ſi utriuſque conjunctis aut ſeparatis viribus; expellitur partim, partim extrahitur fœtus.

Quibus præmiſſis, partus dividatur neceſſe eſt: tres ideò ratione virium habitâ ſtatuendæ veniunt partûs ſpeciès.

Prima comprehendit partus qui *expulſione*; ſecunda, qui *extractione*; tertia, qui partim *expulſione* partim *extractione* peraguntur. Hi *mixti*, ſeu *combinati* à nobis vocitantur.

---

(1) Ut omnes relaxentur uteri fibræ, in ſanandis graviditatibus ut ait auctor, *falſis*, balneum ſuadet celeb. Levret, l'Art des Accouch. p. 201. Aphor. 1096.

(2) Quò recentior eſt graviditas, eò minùs timendum; provectâ verò, balneo prudenter utatur ægra.

(3) Balneum ad morbos mulieris gravidæ curandos, minimè verò ad evolutionem uteri ſuppeditandam ſuadet celeb. Levret, V. Eſſai ſur.... p. 66.

In *faciles*, *difficiles*, *ſimplices*, *compoſitos*, & *complicatos* omnes ſubdividuntur. (1)

Facilis dicitur primæ ſpeciei partus qui intrà 24 horarum ſpatium abſque diris doloribus perficitur. Sin aliter, *difficilis* abit.

Simplex, ſi ex uteri cavo unicus egreditur fœtus.

Compoſitus, ſi plures.

Complicatus, quandò incommoda, tùm à matre; ſanguinis ſcilicet profluvium, motus convulſivi, lipothymiæ, &c. tùm à fœtu; partium, v. g. complicatio, funiculi compreſſio, &c. eum concomitantur.

Partus ſecundæ ſpeciei, ſeu extractione peractus, *facilis* fit quandò quâcumque fœtus parte præviâ, modo Aggrippino, vel altero, inſciâ matre, conficitur; ſi fiat via vi, *difficilis* audit.

Simplex, qui nudâ obſtetricantis manu celebratur.

Compoſitus, qui cum armatâ manu abſolvitur.

Complicatus, in quo adſunt accidentia, matrem, aut fœtum, utriuſquéve minantia.

De tertiâ ſpecie, ſeu de *mixto* idem omninò dicendum.

V.

Cum partus in omnibus laborioſiſſimam ſignificat functionem, tùm in validis præſertim, & robuſtis mulieribus. (2)

De neceſſariis ad Partum rationibus.

Harum itaque ſtatus tunc febrilis eſt, ardeſcens, & ferè omninò convulſivus, omneſque & imprimis generationis partes, ingurgitatione; vividiori aut debiliori calore, & rigeſcentiâ, pro variis rerum circumſtantiis afficiuntur. Enimverò pulſum validum, & agitatum, necnon omnem corporis peripheriam urentem ſentit; linguam areſcentem aridamque ſæpè tangit; oculos micantes aſpicit obſtetricans; imò invalida mulier ſtupendas explicat vires (3); indè lethalia, & vitanda tàm in partu

(1) A diviſione receptâ diſcedimus, quia in auctorum definitione & diviſione manifeſtam contradictionem animadvertimus.

(2) Sic ſentit celeb. Levret. V. l'Art. des Acc. p. 102. 427. aliter verò Auctores Doct. M. p. 178. clariſ. Lamotte, p. 335. Lazar. Riverius, p. 223. & ſeq. illuſtriſ. & ſagaciſ. de Haller, p. 421. Element. Phyſiol.

(3) V. Van Sw. p. 336. T. VII, illuſtr. de Haller. Elem. Phyſ. p. 439.

quàm poſt partum accidentia ; convulſiones ſcilicet , apoplexia (1), ſuppreſſio, inflammatio, abceſſus, gangræna, &c.

Ut partus vulvalis primæ ſpeciei haud ægrè abſolvatur ; ac proindè accidentia præcaveantur innumeræ ferè ſunt rationes, quas omnes, brevitatis causâ, non exprimam ; ad duas tantùm confugiam, uteri ſcilicet actionem aditumque mollem quo fœtus egredi poſſit.

De Partûs ex Auctoribus causâ.

Actionem uteri ad fœtum expellendum merè muſcularem eſſe ab ævo noſtro contendunt omnes, eamque ab irritatione quam primariam partûs cauſam, quamque ex ſummâ uteri fibrarum extenſione proficiſci dicunt, ſemper ſuſcitari prædicant (2) : utramque tanquam neceſſariam jam dudùm abnuimus ; uſu enim quotidiano, tot & tanta videmus exempla, quibus contractionum abſentiam, aut ſaltem debilitatem, tam facilè eſt aſſerere, ut illius neceſſitati confidere non poſſimus. Longè à nobis abeat irritatio prædicta ; nunquam uteri actionem per ſe, & immediatè ſuſcitavit; non niſi tanquam cauſa remota debet ad ſummum conſiderari ; ſi in partu ſe prodit, in partu potiùs incommodum evadit, nullo modo cauſa. Enimverò quò validior fit utraque cauſa modò allata, eò difficilior in omni caſu partus exſurgit ; experientia enim conſtat validiores, cæteris paribus, difficiliùs quàm debiliores parturire (3) ; attamen in primis maxima viget uteri actio (ex auctoribus *contractio*), *in aliis verò debilitatur ; in frigidis* regionibus energiæ fi-

---

(1) Juvenem & validam convulſionibus & apoplexiâ enecatam animadverti.

(2) V. Doct. Mauriceau, p. 137. Edit. lat. edita. Amand. p. 3. deuxième Edit. illuſtr. Puzos, p. 23. Heiſter, p. 537. T. I. inſign. A. P. D. M. P. ſur la cauſe & le méc. de l'acc. p. 106. Celeb. Levret, p. 86. & 91. de l'Art des Acc. Mém. de Chirurg. III. p. 221. Ræderer. p. 41. & ſeq. De fibris muſcularibus dubitat illuſtr. de Haller, Elem. Phyſ. p. 438. uteri verò contractionem admittit ; ſed non niſi quandò caput in vaginâ ad expediendum partum aliquid conferre quandoq ; &c. incipiente partu reſpirationem ſolam valere ſuadetur. D. Puzos, p. 440.

(3) Noſtra opinio nonnullis modò arridet, modò diſplicet ; in ſcriptis enim mulieris debilitatem tanquam partûs difficilis cauſam prædicant ; dùm in praxi ad hujus facilitatem parturientis vires debilitant. V. Doct. M. p. 163. 164. 178. celeb. Lamott. p. 335. & 378. Lazar. Riverium, p. 223. 224. illuſtr. Smellie, p. 346. & ſeq. illuſtr. Puzos, p. 117. 122. Aph. de B. par Van-Swieten, p. 60. 232. 233. 247.

brarum caufâ, difficiliùs quàm in aliis, parturiunt mulieres (1); quænam igitur primaria feu efficiens partûs caufa? Quænam partui favet? Omnem nos uteri elafticitati, tanquam primariæ partûs caufæ, partiumque mollium imbecillitati, tanquam partui faventi fiduciam habentes, non nifi duplicem hanc caufam ad partum abfolutè neceffariam admittimus; fi aliæ adfint, eas in auxilium modò venientes confitemur.

De noftrâ Partûs causâ.

Ex quibus fedulò perpenfis, rejecto tanquam noxio irritantium omni genere remediorum, alimentorumque ratione, ut uteri evigiletur actio, plenam fidem omnibus relaxantibus concedas: quandò enim partium quas permeaturus eft fœtus, adeft debilitas, femper ad partum primæ fpeciei vel minima uteri fufficit actio; fi torpefcentem videas (2), ineft certè repagulum quoddam quo fœtus retinetur. Quæras illud & deftruas? Subitò fui juris eft uterus, & fœtum abfque ullo irritante expellit; quod quidem tam fæpè annotavimus, ut in dubium revocare nos fugit. Plurium parturientium fublevandarum caufâ accerfitus fui, quarum à multis jam diebus dolores omninò evanuerant, quarumque uteri inertiam prædicabant aftantes omnes; errorem prædico; reverâ obice à me inveftigato, fubitóque manu, vel folis fæpiùs relaxantibus victo (3) facillimè & folo uteri nifu parturierunt mulieres. Multis tamen irritantia remedia, roborantiaque alimenta, vel prodigâ manu fuppeditabantur.

Itaque ut omnes primæ fpeciei partus facilè conficiantur; quas fœtus prætergredi partes cogitur, relaxare ne dubites: fæpiùs mollibus quàm duris partibus retardatur partus; fic à nobis fuit comprobatum; fic ab occultatiffimis quoque comprobandum eft. Quo major enim earum

---

(1) V. Hypp. de aëre, locis & aquis ch. T. VI. p. 191.

(2) Stupenda certè res à relaxantibus putà balneis, venæ fectionibus, &c. uterum exhauftum refici quofdam contendere Auctores. V. Thefim amiciffimi noftri Solayres; fi ad partûs facilitatem hæc fufficiant; minimè, quia exhauftus reficitur uterus; fed propterea quòd tunc relaxatis orificii vaginæque, &c. parietibus qui folummodò obftabant, facilem fubitò fœtui viam præftent.

(3) Si anguftiarum fuperiorum labro tantillùm nititur caput; v. g. vel fola vel inftrumento armata requiritur manus: fi à partium mollium rigefcentiâ, quæ fufficit ut torpefcere videatur uterus cujus maxima viget actio; tunc relaxantia folummodò adhibeantur.

vis, rigiditas, ſiccitas, tenſio, necnon calor; eò longior, laborioſiorque partus (1); quod in parturientibus validis, junioribus, & ſenioribus, nulloquidem alio ſtante, tùm à matre, tùm à fœtu obſtaculo, quotidiè videre juvat, numquam verò in debilibus, & invalidis; quid dicam! in moribundis, imò in mortuis. Tot & tanta hujus veritatis apud auctores ab opinione meâ longè diſcedentes, allata diſſeminantur exempla, ut ab ipſis, hæc mea aſſertio negari non poſſit (2); itaque incipiente legitimo partûs labore, partes matris à fœtu perluſtrandæ ſemper relaxentur, parturientesque, validæ ſcilicet, & robuſtæ, in balneum mucilaginoſum immergas, illudque remedium ſalutiferum maximè indubitatum pro certò habeas. Facilem felicemque partum promovet (3); antecedentia, concomitantia, ſubſequentia denique illius incommoda divellit.

De Balneorum in Partu utilitate.

Quæ de balnei neceſſitate in primâ partûs ſpecie enarravimus; quantò majori de aliis ſumus decantaturi? Enimverò niſi antequàm in matris partes manum ſolam vel inſtrumento armatam introducas, partes illæ ſat laxatæ ſint; quot horrenda poſt partum proruunt incommoda (4)! Intrà 24 horas gangrænam occurrere multoties vidi; itaque antequam imminentem à pluribus diebus partum extractione abſolvas; non neglectâ, ſi opus eſt, ſanguinis miſſione, parturientes modò dictas, quantùm fieri poterit, immergas; laxatis tunc à balneo partibus, victâ deni-

---

(1) Validiori quidem virente uteri niſu, V. Aph. de B. par Van-Swieten, p. 247, T. VII.

(2) V. Schenkius obſ. med. L. 4, de Partu. Obſ. 14. Harvée de generatione anim. Jean Matthieu. Quæſt. med. 4. Ehrenf Hagendorn. Hiſtor. med. Phiſ. cent. 3. Hiſt. 13, Georger Bethardingius, m. n. Dec 3 an. 7 & 8 app. 77, Veſtingius obſ. anat. 7. Idowolfius, obſ. chir. med. L. 1. obſ. 41, Journal d'Allem. Dec. 1. T. III. obſ. 308. Hujus obſervat. auctor de amitâ ſuâ Hiſtor. refert Bartholin. Hiſt. anat. p. 97. cent. 2. p. 304. celeb. Levret, l'Art des Acc. p. 70. Prægnantem ſacrocæſarienſi, gallicè *ſancerre*, ſuſpenſam ego ipſe vidiſſe teſtor; cujus poſtridiè fœtum extinctum expulit uterus.

(3) Eâdem ſpe ducti balnea imperant Poloni, nec ſuam eorum ſpem fefellit eventus. Antiquiores ſuadebant. Sic ſentit illuſtr. & nulli ſecundus de Haller, p. 434, apud Alepenſes Ruſſel. natur. Hiſt. p. 79, huc & Ægyptiæ.

(4) V. Van-Swieten, T. VII, p. 249, 269, 270, 271, peſſimum præbet conſilium D. Rhæderer. p. 218, lin. 19 & p. 445, lin. 9.

que earum rigiditate, calore, necnon inflammatione ſæpiùs comite, victor extrahitur fœtus, ſalva emergit mater. Quot enim pereunt! Quot ſi ſerventur, horrendùm cruciantur incommodis, quæ noſtro pacatam ætatem degerent!

VI

De uteri inflammatione & gangrænâ.

Ex naturâ ſuâ periculoſiſſima evadit uteri inflammatio, gangræna; quanta verò ipſius ignorantia nobis importat infortunia!

Quoties enim viri in arte medicâ vel peritiſſimi longè à ſententiâ noſtrâ diſcrepantes, febrem putridam, pectoriſve inflammationem, tanquam præcipuos morbos aſſerebant, qui nil aliud niſi uteri inflammationis, abceſſûs, aut gangrænæ ſymptomata exſurgebant (1)? Quæ quidem omnia obſtetricanti ſoli, & quidem ſagaciſſimo, cujus ſub oculis ob diuturnum artis uſum, cauſæ & ſigna morborum illorum verſantur, evidentiùs innoteſcunt (2).

Cauſæ.

Inflammatio gangrænaque uteri proficiſcitur ex partium mollium rigeſcentiâ, & eretiſmo; partu laborioſo; uteri contuſione, læſione, iterato ſæpiùs tactu; nimiâ vi in partes molles illatâ (3); ictu; lapſu; uteri foràs procidentiâ; extranei corporis in eo remanentis, & reſiſtentis duritie; è nimio fœtu, necnon placentæ poſt ruptas membranas quiete; eorum corruptione (4); linteorum poſt partum pondere, & ſolitâ, ſed ſæviſſimâ faſciarum contrectatione; lochiorum ſuppreſſione (5); alimentis acribus, & calidis, vel in partu vel poſt partum,

(1) Eo errore deceptum fuiſſe mihi videtur Van-Swieten. V. p. 270, T. VII.

(2) Qui artem obſtetriciam non colunt, puerperis incommoda ſæpiùs animo aſſequuntur; quod vidi teſtor.

(3) V. illuſtr. Smellie. Recueil XXVI, p. 499, obſ. première, T. VII, obſ. 8 & 10, T. III, p. 314 & 324.

(4) V. Hypp. de Mulier. morbis, L. 1. Cap. LI. Charter. T. VII, p. 757, ibid. Cap. 53, p. 758. Ibid. Coac. prænot. n°. 515. Chart. T. VIII, p. 828. Van-Swieten periculoſam hæmorrhagiam, corruptionemque, aut ſanguinis grumoſi, aut placentæ in uteri cavitate poſt abortionem, & indè debilitatem, febrem acutam putridam, mortemque mulieris formidat. Hiſtorias enarrat. V. p. 124, 125, T. 7. Sed ſecundinarum detentione poſt partum maturum non æquè pertimeſcere videtur. Ne tamen eis credas qui placentæ egreſſum naturæ ſemper committere prædicant; erronea enim eſt illa methodus; conſule potiùs celeb. Levret qui de hâc re mirandas res decantavit; V. Eſſai ſur... art. 15, p. 168.

(5) A celeb. Levret negatur & admittitur illa cauſa, V. l'Art des Acc. p. 459, & Eſſai ſur l'ab. p. 136.

vino, v. g. aquâ vitæ; aquâ carmelitanâ (1); ab irritantibus denique remediis quâcumque viâ adhibitis, suscitatur uteri inflammatio; nec eis confidas qui ad actionem uteri suscitandam orificii parietes digito irritari prædicant; hâc enim methodo accenditur uterus.

Cognoscitur ex minimo, vel nullo sanguinis post partum profluvio, (2) ex acerbissimo uteri dolore, necnon majori quàm par est ipsius tumore; altiùs tunc fertur orificium, indurantur, constringuntur, & urenti calore afficiuntur ipsius parietes; mulier magnum sentit gravitatis pondus in imo ventre, qui prætermodùm intumescit, ac tenditur, qui vel minimâ pressione, diris doloribus cruciatur; quo tamen loco residet uteri inflammatio, injucundior abit sensatio; difficilè & laboriosè urinam & excrementa egerit puerpera; inflammatione, & gangrænâ sæpè laborat vesica, semper vagina. Signa

Primis diebus, non nisi tertiâ quandoque properat febris; si tertiâ, horrore frigido, febris *lactea* dicta semper prænuntiatur, & quater quinquiesve, & suprà, singulis diebus, præeunte semper horrore adveniunt exacerbationes, & lypothimiæ, magnâ spirandi difficultate, acerbissimo pectoris dolore, sanguinisque exspuitione vexatur ægra; superveniunt singultus, vomitus, putridum alvi profluvium, convulsio, delirium; arescit & nigrescit lingua, debilitatur tandem, & post unum & quadraginta dies plerumque animam exhalat. Symptomata.

In quibusdam tamen ingentem uteri dolorem subitò evanescere animadverti, & tunc puris maturi collectio extrà suam sedem effunditur, aut in morboso uteri puncto sistit sphacelum: febris tùm remitti videtur, sed non nisi indolem aliam vestit (3). Tranquilla mulier apparet, ab inexperto curationi fides adhibetur. Sed *Latet anguis in herbâ* (4).

In aliis verò, decipientibus intermissionibus, ad mortem usque prorogatur ille dolor, quibus ab utero ad intestina & omentum sæpiùs serpunt accidentia. Inflammatio quandóque, sed raró induratione terminatur: indè timendum ne scirrhoso tumore, aut carcinomate in-

(1) Publica dispereant scripta quibus legere est aquam carmelitanam partui summoperè favere; dolus est hostilis.

(2) Parturienti curam dedi è cujus vulvâ ne vel minima post partum sanguinis effluit guttula.

(3) Ex inflammatoriâ fit putrida.

(4) Multas aliquot diebus ambulantes, & manducantes vidi, quæ paucis diebus lecto incumbebant lethali.

ficiatur uterus; quod à multis immeritò insanandum asseritur (1).

De Balneorum post Partum utilitate.

Ut ea vitetur uteri inflammatio, necnon gangræna; in graviditate quandoque, sæpiùs in partu, semper & subitò post laboriosissimam parturitionem, prolatum à nobis (semi scilicet balneum) adhibendum est remedium.

Ad eam sanandam ne vel minimùm (2) vel indoctè (3) vel per transennam (4) locuti sunt sanitatis præceptores. Perpauci hunc morbum ex-professò tractarunt (5); sed idem ipsi remedium nostrum quod unicum præstat, omninò neglexerunt. Enimverò diluentem diætam, refrigerantes potus; enemata lenientia; humorum redundantium egestionem; sanguinis missionem è brachio primùm posthàc è saphænâ; corporum ex utero extractionem præscribunt; non neglectis scilicet in ipsius cavitatem injectionibus, & in abdomine fomentis emollientibus (6); quæ omnia nullo modo sufficere testamur; nisi dùm nulla, aut saltem levis uteri sit inflammatio; quapropter hunc morbum lethalem nuntiarunt omnes fermè auctores (7); quamvis illa summoperè remedia suasissent; qui nostro tamen, (semi scilicet balneo) facillimè curatur.

Omnes reverâ puerperas quibus sola curatio ab auctoribus prædicta, maximâ licèt vigilantiâ fuerit adhibita, uteri inflammatione, & gangrænâ enecatas annotavi; nostrâ verò, omnes salvæ fuerunt; indè & doctrinâ, & diuturnis observationibus, balnea prorsùs his auxiliis anteponenda, ac meritò concludimus;

ERGO UTILIA IN GRAVIDITATE, PARTU,
ET POST PARTUM BALNEA.

FINIS.

---

(1) V. Hypp. Aph. XXXVIII, L. 1. Doct. Mauriceau, p. 288.

(2) De his morbis sæpè loquitur Rhœderer, nullo modo de curatione, V. p. 218 ad 222, 262, 444, 464, obs. VIII, quâ ex ulcere inveterato mortem affirmat; dum ab inflammatione & gangrænâ recentiori proficisci mihi videtur, p. 542, obs. XIX.

(3) V. Lazar. River. renov. p. 242, Pars secunda.

(4) V. celeb. Levret. l'Art. des Acc. p. 104, 105, 107 & 460.

(5) V. Doctiss. Mauriceau, p. 287. Cosme Viardel. p. 300 & seq.

(6) V. Auctores jam citat. celeb. Levret. l'Art des Acc. p. 460.

(7) Doct. Maur. p. 346, celeb. Levret. Essai sur... p. 136.